

„Soča“ izhaja vsak četrtek in velja s pošto prejemana ali v Gorici na dom pošiljana za družabnike polit. društva „Soča“:

Vse leto . . . . . f. 4.—
Pol leta . . . . . „ 2.—
Četrt leta . . . . . „ 1.10

Za nedružabnike:

Vse leto . . . . . f. 4.50
Pol leta . . . . . „ 2.30
Četrt leta . . . . . „ 1.20

Posamezne številke se dobivajo po 10 soldov v Gorici pri Paternoliju in Soharju; v Trstu v tobakarnicah „Via del belvedere 179“ in „Via della caserma 60“.

SOČA

Pri oznanilih se plačuje za navadne trisopno vrsto:

8 kr., če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 krat
6 „ „ „ 3 krat.

Za večje črke po prostoru in vsak pot 30 kr. za kolek.

Naročnina in dopisi naj se blagovoljno pošiljajo uredniku: Viktorju Dolencu v Gorici, Con. del Cristo 186 blizu živinskega trga kder se nahaja tudi upravnistvo. — Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Delalcem in drugim nepremožnin. se naročnina zniža, ako se oglase pri uredništvu.

Glasi slovenskega političnega društva goriškega za brambo narodnih pravic.

Predelska železnica.

Kakor pomorska kača se vlačijo že dolgo let vprašanje predelske železnice po raznih zastopih; stopilo pa je te dni v čisto novi stadij, kajti po dolgoletnem dvoboju zedinila sta se dva prva tržaška zastopa, trgovska zbornica in mestno starištvstvo v resoluciji, da se poda državnemu zboru in ministerstvu nujna prošnja, naj državni zbor se v tej sesiji sprejme eno ali drugo črto, samo da bo v svoji celi dolgotni popolnoma neodvisna od južne železnice in o pravem času zagotovljena glede na pravico prednosti, katera bo vzrasla drugo leto južni železnici. Bog daj, da ne bi bil prišel prepozno ta klic obupajočega, kajti kot tacega si zamoremo smatrati ono resolucijo pri sedanjem kritičnem položaji; ker žalibog grešilo se je gledé tega za Trst in Gorico prevažnega vprašanja uže od prvega začetka, ker se je vsa reč nepraktično, narobe počela in sodila z raznih stališč ustvarjenih po strankarskih interesih, po predsodkih in po nepoznanji stvari, največ pa je zakrivila v tem obziru trdovratna opozicija nekterih tržaških strank na korist tako zvane loške železnice.

Če pa hočemo biti nepristranski in pravični na vsako stran, ne smemo ravno dolžiti vse krivde dosedanjega neuspeha ali celo popuščanja zaželjeno izpeljave Rudolfove železnice do morja onih dveh za Predel in Loko bojevaljočih se strank; še manje pa hočemo verjeti, da ono v vsaki drugi državi nemogoče zavlačanje ima svoj vzrok v obzirih merodajnih krogov do interesov francoske družbe južno železnice; ker predobro vemo, da kder se vnamejo strankarske strasti, postane obrekovanje dopuščeno orožje in v Avstriji smo uže navajeni, da se kliče precej po policiji in po kazenskih sodnijah, če gre za uničenje kacega političnega nasprotnika.

Vkljub mnogim leta 1860. počenši vrata si podajajočim ministerstvom in napakam, vkljub čudnemu postopanju raznih v tej zadevi interesovanih kronovin, bi bilo vendar mogoče končno skleniti zlaljšanje Rudolfove železnice do morja še v tej sesiji drž. zbora, če ne bi zmerom trdile upliva osebe v odsekli in v hši poslancev, da finančno stanje države in nezadostna rentabilneta predelske in arlberske železnice ne dopuščata njih izpeljavo na državne stroške.

To oskosrčno mnenje ne daje ravno spričevala državniske sposobnosti onim v mejah naše države ime-

nitnim možem in če nočemo sumiti, da so pri nas za voditeljstvo sposobni manjši talentje, kakor v drugih civiliziranih državah, moramo se udati mnenju, da oni možje, imajoči edinost in mogočnost države vedno na svojih ustnicah, vse drugače mislijo, kakor govore, in da je vse, kar govore o patrijotizmu, le naga fraza.

Kajti vsaka knjiga o narodnem gospodarstvu uči, da nobeno ljudstvo vesoljnega sveta ne more razvijati svojih naravnih pripomocnih virov in da tudi ne more dospeti do kake višje stopinje blagostanja in omike, če se ne udeležuje svetovne kupčije, po kateri se le se zamorejo izdatno in dobro ukoristiti naravni pridelki in proizvodi kmetijstva in obrtnije, da v ta namen so potrebne najboljše komunikacije, najboljše ceste in mnoge železnice in da pri sedanjem stanju civilizacije le bogata država zamore postati tudi močna in mogočna.

Iz ravno rečenega je tudi razviden vzrok, zbog katerega so v zgodovini zmerom prvo mesto zasedale take države, ki so v veliki obširnosti mejile z morjem ter imele dolg morski breg.

Uže mesta starega veka, kakor Tyrus in Kartago so postala imenitna in so gospodovala na vsih tistikrat znanih morjih in to le zaradi njih srečne lege na morji; znano nam je tudi, da so države in mesta, kakor Amalfi, Genova, Pisa, Benetke, hanzentska mesta, Portugalska, Holandska in Angležka le zbog srečnega položaja gledé svojočasne kupčijske poti, ali pa zaradi iznajde kake nove pomorske krajše poti pridobilo si veliko veljavo, katero so pa ravno tako hitro izgubile, kadar je svetovna kupčija nastopila drugo novo pot. Kedo dan danes govori še ob Amalfi-ju in Pizi; po enkrat bogatih in krasnih njih ulicah zdaj trava raste; in kak razloček je mej Genova in Benetkami srednjega veka, ali pa sedanjega časa!

Tisti dan, ko je našel Vasco de Gama novo kupčijsko pot okoli predgorja dobrega upanja, je bil neustavljivo sklenen njih propad, in še celo mogočna Angležka, kakor je ona sama zatrla Nizozemsko in Portugalsko, je zdaj prisiljena po konkurenci drugih pomorskih držav, deliti z njimi gospodstvo čez morja in bode morda s časoma morala stopiti v vrsto Nizozemske in drugih po njej nazaj potisnenih držav.

Le Avstrija se svojimi dolgimi morskimi bregovi in svojimi bezštevilnimi segurnimi lukami, imajoča vse pogoje živahnega, direktnega prometa na vse kraje in na vse vetrove, le Avstrija zanemarja svoje primorske

dežele in dela železnice — v Gorenji Avstriji in na Pemskem.

Sicer pa leži Pemska na morju, kakor imenitni Shakespeare v svojem proizvodu: „The winters tale“ piše; a če mi onemu velikanu v dramatici tega ne moremo verjeti, je s tem le dokazano, da zamore biti kak človek velik dramaturg in še večji politikar, pa jako majhen geograf.

Mej tem pa ko se upotrebijo brez vsakega o-mahavanja državne garancije za manj važne notrozemske železnice, se nij zgodilo od začetka ustavne dobe do danes za Primorsko prav čisto nič, za nas tukaj na južni meji eksistuje državni žep, samo da ga polnimo, ker znano je, da naša kronovina nij pasivna, ampak aktivna.

Ampak če prosimo in melodujemo mi vsi in če vrh tega naši poslanci še posebno „salameleke“ ministrom in ustavovercem uganjajo in njim na korist postajajo „poustavoverice“; če tedaj še toliko časa na kolenih plazimo vsi skup, da bi državni zbor vrget en par milijonov za zidanje in dovršenje železniške črte, katere veliki del je uže dovršen, in katera ima velikansko svrhu in krasni namen, da zveže po naj kračji poti Indijo in Anglijo, potem srednje morje z severnim morjem kar, je še važnejšji in kra, adriansko morje z konštanskim jezerom in z vsjo obrtnijsko in jako bogato južno Nemčijo in to vse po avstrijski zemlji in s pomočjo avstrijskih luk, — je odgovor kajna vse te naše važne, tehtno podprte prošnje? Non possumus! In na tak način se sklepa na Dunaji jako hladnokrvno Avstrije izključba iz svetovnega trgovstva, ter se obsodi, da mora od strani gledati, kako si druge države milijarde kujejo, na njen račun, ker sama noče upotrebljati svojih lastnih prednosti, kajti zdaj morajo avstrijski politikarji štediti, (hraniti) da vojnemu ministru nolens volens votujejo povišek proračuna za nakup novih montur jako dvomljive koristi in popoluoma dvomljivega okusa. Če nočemo tedaj odrekati nasprotnikom predelske železnice v poslanskih krogih zmožnosti razsojevati trgovsko-politične vprašanja v večem štilu, potem pa jim moramo na vse zobe povedati, da jim res nij toliko mar za blaginjo Avstrije, kakor oni pri vsaki priliki zagotavljajo.

Kajti očividno je, da bode Avstrija vsled pomankanja potrebnih komunikacij z jadranskim morjem in po tem morju naprej z vsem Orientom in z severno in južno-amerikanskimi državami, zmerom bolj odvisna postala gledé svojih notrajnih potreb od Hamburga in vsled

LISTEK.

Nektere opazke ruskega profesorja.

Spisal
prof. J. Baudouin de Courtenay.

(Nadaljevanje.)

XV.

Zdaj hočem priobčiti nekoliko opazek o duhovnih, katere se mi je posrečilo videti na svojih potovanjih.

Duhovni so še dan danes središče in glavni predstavitelji tako rečene slovenske inteligencije na deželi, in v nekterih okolicah celo edini omikanci. Izmej okolic, katere sem imel priložnost obiskati, se najde samo v vipavski dolini, na Notranjskem in v Tominu samem v obilnem številu tudi druga baža tako rečene slovenske inteligencije: to so razni večji posestniki, trgovci, vladni in privatni uradniki itd., z eno besedo vse to, kar spada pod kategorijo „gospod“, akoravno besedi „gospod“ in „omikanec“ ne morete se na uoben način šteti identični, kajti lahko najde se tudi neomikani „gospod“ ali pa omikani „negospod“, omikani kmet. — V družih pa obiskanih okolicah, na Gorenjskem, in na Tominskem sploh (razen samega trga) slovensko inteligencijo predstavljajo (reprezentirajo) le duhovni. Moje

opazke o duhovnih ne morejo imeti nobenega posebnega pomena, ker hočem popisati samo to, kako so mene ti ali po oni duhovni sprejemali in kako se z manoj obnašali.

Nekteri izmej njih so me sprejemali, kakor hlapca, ter so govorili z manoj ošabno in neuljudno, sicer njih število bilo je jako malo. Nekteri pa spet so se držali z manoj preveč ponižno ter so nasprotno onim hoteli skoro hlapčevati meni. Pa vendar precejšna večina duhovnov se je obnašala z manoj popolnoma pristojno in dostojno, kakor se spodobi omikanim ljudem. Toda obnašanje se z manoj je reč skoro čisto osobna in nema nobene posebne važnosti. Veliko važnejše je to, kako so me gospodje zastopili in kako so mi pomagali v mojem opravilu.

Kakor veliko druge gospode, tako so tudi nekteri duhovni mislili, da me morajo postreči z jedmi in s pijačami, ter da mi bo zadostovalo to, kedar bom sit. Marsikteri njimkolikor se mi zdi, celo verjel, da jaz odkritosrčno nočem, da mi sploh nij toliko mar za jedi in pijače, kolikor oni. Nij spoznal krajni dialekt in druge v zvezi s tem. Najajoče se stvari. Nekteri pa, če so tudi verjeli in zastopili namen mojega potovanja, nijso mi bili vendar v stanu nič pomagati, ker nijso znali, kamo bi me peljali in s kakim možem al pa ženo bi me spravili v kup, da bi mogel slišati od njih neko povest ali pa nekaj podobnega v domačem dijalektu. Temu se na noben način ne mo-

remo čuditi, kajti težko je tirjati od duhovnov, da bi vsak izmej njih interesiral se zato, kar zagiba tega ali onega jezikoslovnega norca: vsak ima svoje opravilo in se ne potrebuje pečati z drugimi rečmi.

Nekteri gospodje, kedar so mi hoteli pomagati, so še ovirali me in kvarili mi moj opravek, in to narede vsled velike nezaupnosti ljudstva, katero so si ti gospodje pridobili z ošabnim in v časih tudi nečloveškim postopanjem. V nekterih krajih nijso krivi te nezaupnosti zdaj vladajoči gospodje, ampak njihovi predniki v tisti fari ali pa vikariji.

Sicer, če je tudi gospod dober, se ga vendar ljudstvo en malo boji, kajti on ima nad njim veliko oblast, more koristiti ali pa škodovati. Ako ima kedo oficijalen strah pred drugim, uže mu ne more zaupati takó, kakor človeku, od kterege se čuti neodvisnega in njemu enakega. Zatorej vsak duhoven potrebuje strašno umetno in pametno ravnati z ljudstvom, da bi, pri svoji oficijalni razmeri k njemu, pridobil si njega prijateljsko zaupanje. Mej tem nekteri gospodje nikdar nijso v stanu pozabiti, da so spovedniki svojih farmancev, ter, na mesti da bi prijazno in uljudno z njimi govorili, je prav po indigatorsko izprašujejo. Nij tedaj čuda, da se ljudstvo boji tacih gospodov in da je zadosti pričajočnosti duhovnega, da bi jenjal vsak prijateljski in odkritosrčen pogovor.

V enem kraju mi je hotel pomagati mestni gospod; hodil je zmerom z manoj, ter me je vodil k razumim

prevladanja severnih, od leta do leta množično se železnice mora Avstrija s časoma v kupčijskem obziru služna postati Nemčiji, kakor bode od druge strani avstrijsko Primorje do Julijskih Alp vsled pomanjkanja ene od železnice neodvisne železnice, katera bi jo vezala z drugimi avstrijskimi kronovinami, ravno po južni železnici samo na Italijo navezana se svojo kupčijo, in na stran, na katero vlečejo interesi, vlečejo tudi simpatije. Gotovi pa naj bodo naši državniki, da Italija ne pozabi ugodnega slučaja in dasi preskerbi mrež, po katerih si prisvoji vse tisto na jugu, kar bi si lahko Avstrija pridobila in še več.

Ali hočemo iz tega sklepati, da oni gospodje na parlamentarnem in vladnem krmilu smatrajo za važno reč samo promet z Nemčijo, nasproti pa promet z Avstrijo za prekarno stvar in kapital, ki biga za zadnjo dovolilo, za nesigurno naložen? Ali pa da hočejo Primorje za to kaznovati, ker niso tako srečni, da jih rodé nemške matere? To di bilo vendar preveliko in absurdno razširjenje nasledkov prvotnega greha.

Ne, mi nečemo tega verovati, temveč si hočemo reč tako tolmačiti, da je vsakemu (Binnenländer) notrozemu težko presojevati in dobro razumeti prednosti in važnost pomorskega trgovstva, ker je menda zadosti, da vedo, da pridejo kamenice (austerge) od morja. In zaradi tega nečemo še obupati nad zmago pravične reči, temveč se nadjamo, da bodo združena petičija tržaške trgovske kamore in tržaškega starešinstva našla boljši odziv v odsekih in v hiši poslancev na Dunaju, ker je zadnji čas, da se kaj resnega in odločnega sklene v tej zadevi, dokler ne bo prepoznano in da zopet po znanem pregovoru Napoleona ne zaostanemo za eno idejo in za eno železnico.

Lucanus

„Kontumacirani.“

6 t. m. se je zgodilo v državnem zboru nekaj nezaslišanega, nekaj takega, kar mora vsacega dobrega Avstrijca pa tudi vsakega pravico in postavnost vnatega državljanu globoko žaliti in napolniti s skrbjo za bodočnost Avstrije: tako zvana ustavoverna svojat je ustavo prelomila, ker je en bloc (brez prenaradbe i brez debate) sprejela našim čitateljem uže iz mnogih člankov znano postavo o neposrednih volitvah. Poročevalec ustavnega odbora, dr. Herbst, prvi jurist ustavoverne svojati, tisti človek, ki je leta 1867 pri obravnavi o spremembi osnovnih postav odločno izrazil se, da direktne volitve bi bile ustovolom, ker imajo dežavni zbori pravico poslance voliti v državni zbor, v katero pravico segati državni zbor nema postavne oblasti, ravno tisti dr. Herbst je 6. t. m., komaj pet let pozneje, v svojem dolgem sporočilu nasprotno dokazoval, da državni zbor ima pravico in dolžnost od deželnih zborov neodvisnega proglasiti se in skleniti postavo, po kateri se bodo iz ljudstva naravnost volili poslanci v državni zbor.

Lehko je soditi s kako pulbo sofistiko je dr. Herbst zagovarjal svoje novo stališče, kako je po advokatsko zvijal pravico: šlo mu je tako urno, kakor da bi bil zagovarjal najpravičnejšo reč, kajti v svoji slepi strasti in v svoji trmi proti slovanstvu zgubil je uže davno čut prava; on nij več mirno tehtajoč in soječ pravnik, marveč je hud fanatik, kakor nam jih zgodovina kaže v francoskem konventu, in kakorsnih fanatikov ima ustavoverna svojat na kupe. Temu fanatiku so poslanci v državnem zboru njegovi privrženci ter brez debate sprejeli postavo, kakor bi bili sprejeli

individuum obeh spolov, od katerih je mislil, da bodo znali povedati nekaj za mene pripravnega. Se ve da je to imelo namen oblažjati meni moje opravilo. Mej tem, dobil sem tam jako malo in ko sem šel nazaj iz tistega kraja, srečal sem eno žensko, katera mi je naravnost rekla: „Če bi hodili brez gospoda, bi uže nekaj dobili.“

Sicer zaradi resnice moram priznati, da sem našel nekoliko duhovnov, ki za res znajo ravnavati z ljudstvom popolnoma zaupno. Taci gospodje so tudi meni veliko pomagali. Ne potrebujem jih tu še enkrat omenjati, ker vsem tem gospodom, ki so mi kaj pomagali, sem se uže popreje zahvalil.

Zdaj pa pod konec tega oddelka, nekoliko pravljic in resničnih prigodbe.

Prva prigodba. Pridem k enemu gospodu ter mu začnem popisavati, kedo sem in kaj da hočem. Ko sem le jenjal pripovedovati ter sem omolknil, da bi slišal njegov odgovor, na mestu odgovora je rekel samo: „Inu, potle.“ To „inu potle“ ponavljalo se je nekolicokrat. Ko sem mu pa vse patančno razložil, me je vprašal: „A kde je ta gospod?“ Tedaj gotovo je mislil, da jaz sem le sluga in poslanec ter da resnični gospod profesor mora čakati v lepi kočiji v paradni obleki in ponosno gledati na bližnje hribe in doline. Tega pa, da sem vse pripovedoval o sebi in prvi osobi (z „jaz sem“, „prišel sem“ i. t. p.) ta gospod nij razumel. Vsed tega se mu je bralo na obrazu veliko začudenje, ko je zaslišal, da ta ruski profesor, študirajoči dijalekte, sem namreč jaz, človek, ki je bil po

vsak dekret, ki bi se glasil na pokončanje vseh nemških narodnostij v Avstriji.

Poglejmo zdaj na kratko, kako veljavo more imeti ona postava za avstrijske narode in na kakem ustavnem pravu sloni. V državni zbor je po Kollerjevem pritisku pri volitvah na Českem prišlo še precej močno število Nemcev; to močno število pa zastopa le ondoto nemško manjšino; enako zastopajo poslanci iz Moravskega samo nemško narodnost na Moravskem; mej tem ko so Čehi obeh kronovin, tedaj čez 5 milijonov državljanov česke krone v državnem zboru nezastopani. Enako nejmajo Tiroljci in Predarlci nobenega poslanca v državnem zboru, tedaj zopet 1.300.000 državljanov nezastopanih. Nadalje so Poljaki odšli in niso zastopani v drž. zboru, zopet 3 1/2 milijonov nezastopanih. Po odhodu Črneta smo tudi mi Slovenci 1.200.000 državljanov brez zastopnika v državnem zboru. Če štajemo potem še večino državljanov iz Bukovine in dalmatinske Slovane, kateri so proti svoji volji zastopani v dunajski lesenjači in potem še gotiške in tržaške Italijane, dobimo tudi takaj 1 1/2 milijon državljanov, kateri so proti direktnim volitvam, dasiravno so deloma njih poslanci za to postavu glasovali. Pa tudi konservativna nemška stranka na gorenjem Avstrijskem in na Štajerskem je nasprotna tej postavi. Če tedaj primerjamo te številke, najdemo, da je v sedanjem drž. zboru veljavno zastopanih k večjemu 5 do 6 milijonov ustavovernih Nemcev iz obeh Avstrij, Solnograškega, Štajerskega Koroškega in Česko-Moravskega; čez 13 milijonov državljanov pa se ne udeležuje ustavoloma in na glas protestuje zoper postavu, s katero namerava ustavoverna svojat prisvojiti si nadlado čez vse ne nemške narode ter v Avstriji prav teroristično gospodariti.

Blizo 6 milijonov državljanov je po Schmerlingovem volhnem redu s takimi privilegiji obdarovanih, da imajo blizo 106 sedežev v državnem zboru, mej tem, ko pride na 13 milijonov državljanov samo 97 poslancev; in oče Schmerling je preskrbel za svoje potomce tako izvrstno, da jih zadostuje 100, da lahko sklepajo in ogromno večino državljanov kontumacirajo. Nova volilna postava pa ta privilegij le še zvišuje, ker po njej bode sicer število poslancev zvišano na 351, in vendar bo še zmerom zadostovalo število 100 poslancev za vse sklepe, če tudi obsezajo prenaradbo ustave. Jasno je tedaj, da po novi volilni postavi je onih 13 milijonov državljanov kontumaciranih, da v novem državnem zboru za njih pravice in težoje ne bodo našli drugega nego posmeh. Kaj bi tedaj imeli iskati poslanci one ogromne opozicije v lesenjači pred škotskimi vrati? Je li morda častno za kak naroda, da njegovi poslanci hodijo moledovat na Dunaj in da tam čakajo na drobtinice, katere padajo z bogate mize ustavovercev? Ne! to se je morda dozdej godilo in žalostno je, da je bilo treba tolikih izkušenj, predno so se vsi ti poslanci prepričali, da v Schmerlingovi ustavi nij prostora za pravice onih državljanov, katere oni zastopajo.

Žalostno pa je tudi, da so ravno slovanski poslanci krivi, da se je sedanja vlada utrdila, kajti lansko leto so nekteri iz mej njih vzdržali ministertvo, ki je bilo na poskoku, ker so glasovali za postavo o posilnih volitvah in mej temi je bil tudi poslanec goriških Slovencev, g. Črne. On nij sicer dosledno ostal v ustavovernem taboru in ker je imel priliko od blizo poznati menenje svojih volilcev, je hotel letos popraviti, kar je lani zakrivil; to bo gotovo njegovim volhcem in vsem Slovincem po godu in njegovi volilci smejo biti zadovoljni z uspehom svojega odločnega postopanja. Sicer pa je še zmerom vprašanje, če bode g. Črne odslej zmerom solidarno postopal z drugimi slovanskimi poslanci, kar bi bilo želeli in pričakovati.

svoji obleki in celi zunanosti v njegovih očeh le sluga gospoda profesorja.

Druga prigodba. Stari gospod, ki je nekaj časa konkuriral tudi z mestnim krčmarjem, dokler mu niso tega prepovedale dotične oblastnije, se je mej drugim izrazil proti nekemu kmetu: „En takšen gospod, ki je prišel tako daleč z Ruskega, bi moral tudi moji kuharici nekaj šenkati.“ Tedaj gospodje, ki prihajajo z Ruskega, morajo razen drugih opravil, skrbeti tudi za stare kuharice.

Pravljica. V nekem kraljestvu, v trideseti državi se je pred mnogo in mnogo leti bilo osnovalo neko sveto in pobožno društvo, kt-ro se je ravnalo mej drugim po lepih načelih: „denuntiare se invicem“, „sis uti baculus in manu magistris“ itd. To društvo, skrbeč za izveličanje duš vsega človeštva, je prevzelo tudi v svoje roke odgojo mladega pokoljenja, je povsodi narejalo svoje šole in druge učne zavode ter prav po očetovsko je skrbelo za to, da bi uničilo v mladih in starih umih celó zadnjo mrvice samostalnega in neodvisnega mišljenja in na tanačin otelo je uplivu hudiča in njegove tovarušije.

Kakor vse na sveti, tal... i moč tega društva nij mogla trajati vekomaj... je s časi žalibog veliko oslabela, mej drugim je zgubilo to društvo svoj upliv na narodno omiko, katera je postala skoro izključivo odvisna le od vlade in samega ljudstva. Pa vendar ti skrbeči očetje so obdržali v svojih rokah vsaj del svoje moči: tako mej drugim so si ustanovili zavod za stanovanje in hrano teh učencev javnih šol, kateri bi s

O dalmatinskih poslancih, kateri so lani s Črnetom vred odločili zmago ustavovercev in so dosledno tudi letos glasovali za volilno reformo, sodbo izreči je nepotrebno; izdajice so na Slovanstvu in pomilovanja vredni; oni so ravnali na svojo roko ne oziraje se na menenje naroda, katerega zastopajo: kaz-n zato jim ne odide, predno pridejo domov, dobe vsi nezaupnice, če smemo verjeti hrvatskim, dalmatinskim in tržaškim listem. (Glej. polit. pregled.) Zanimivo je to, da jih še celo „Cittadino“ in „Progresso“ obsojata. O Coroninju in o Pascotiniu smemo trditi, da sta tudi ona 2 glasovala proti volji volilcev; pa saj ta dva gospoda bosta zmerom glasovala za vlado; žalostno je le, da volilci tega ne vedo ali neté vedeti.

Sicer pa so ubogi „Südländerji“ ustavovercem le paralo delali, ker brez njih jih je še zmerom bilo 106 hudih ustavovercev, kateri bi bili tudi zadostovali, da kontumacirajo opozicijo.

A odslej je pot zaznamovana, katero mora hoditi po brezobzirnosti ustavovercev okrepčana opozicija. Tisto pot, katero so Čehi uže davno nastopili, mora zdaj edina hoditi vsa državnopravna opozicija, posebno pa vsi mi Slovani, če močemo hlapčevati ustavovercem. Naj bode enkrat po tolikih skušnjah edinost mej Slovani, ker le tako bode nogoče, da mi pridejo v Avstrijo do one veljavnosti, katere smo vredni kot najvažnejši faktor za vsdrževanje avstrijske države. Nemogoče je skoraj, da bi cesar potrdil postavu, katera je izraz največje krivičnosti, saj mu to zapikava korist države in lastne dinastije in morda bo krona še v zadnjem tfenutku krenila na drugo pot, kajti če kdaj, je potreben zdaj klic našega cesarja: „Naredite mir mej mojimi narodi!“

Vendar pa moramo biti mi Slovani na vse pripravljani. Vsak slovanski poslanec naj bode proglašen izdajica, kateri bi šel na Dunaj na podlagi direktnih volitev; potrpiamo in čakajmo boljših časov, kateri morajo priti, če smo dosledni in marljivi; mej tem pa izobrazimo narod, pomagajmo mu do blagostanja in neodvisnosti, da se bodo vse nakane ustavovercev razpršile nad našo resno voljo. Kontumaciranje naj nas ne straši!

„Narodna šola.“

P. Tako se imenuje pretečeno jesen v Ljubljani osnova o društvo, katero ima namen: materijalno podpirati slovensko ljudsko šolstvo. Slovenci so snujoč to društvo posnemali svoje nemške sosesede, kateri posebno na bližnjem Štajerskem vsako leto na tisoče goldinarjev naberó v podporo revniim, šolo obiskujočim otrokom, katerim kupujejo potrebna učila in obleko. Zbira pa se tak denar (Nemci ga imenujejo „Schulpfennig“ t. j. sold za šolo) prav na priprost način. Po krčmah, kavarnah, bralnih društvih in sploh po krajih, kder se zbira več ljudij, se napravijo pušice, kakor jih vidimo po naših cerkvah. Kedar sedi vesela družba pri bokalu, pri črni kavi ali pri igri, vzame eden izmej družbe pušico v roke ter gre od mize do mize (kakor cerkvenik v cerkvi od klopi do klopi) pobiraje sold za šolo. Vsak navzočnih mora darovati vsaj en krajcar; daruje pa jih lahko tudi 10 ali pa še več, morda celo 1 gold. Vsak mesec enkrat se potem pušica o pre, denar sešteje, shrani in kedar se ga nabere mala svota, nakupijo se knjige, zvezki, peresa, svinčniki i druga učila, ob zimskem času se da narediti tudi nekoliko zimske obleke, sukenj, kril, črevljev i dr. in vse to se potem razdeli o posebni

časom hoteli ustopiti namreč v tisti stan, skrbeči za duševno in moralno blagostanje ljudstva. Hitro se pravljica poveda, ne hitro se stvar izvršuje. Po mnogih in mnogih letih je prigodil hudič v to mirno deželo nekega norca, ki, hodé po svetu, je zapeljal poštene ljudi ter je tirjal od njih, da bi mu pripovedovali pravljice in druge t. p. reči. Hudobnost tega norca, — od katerega so po pravici pripovedovali nekteri, da je antikrist, — je dosegla uže to stopinjo, da se nij omejil samo na zapeljavanje ljudstva; ampak je začel učiti novo vero, in je namreč nagovarjal razue može in mladeniče, da bi mu pomagali v tem njegovem opravilu, to je: v zapeljavanju ljudstva. Ker pa človeška natura je sploh veliko več naklonona k slabemu, nego k dobremu, takó tudi mnogi možje in mladeniči so dali posluš nagovarjanju norca-antikrista ter so mu začeli pošiljati razne zbirke podobnih stvari. Spridenost mladine je bila takó velika, da celó v nedrjih omenjenega zavoda za bodoče voditelje ljudstva na poti k izveličanju so se našli predrzni fantje, ki so se odločili pomagati omenjenemu norcu. Mej drugim dopadla je temu norcu ena zbirka ter se je hotel seznaniti s tem fantom, ki jo je poslal. Pa očetovski varuhi tega zavoda so prepovedali fantu, obiskavati norca, ter so mu zapovedali, da mora doma sedeti. Gotovo vsak pošten in bogaboječ človek mora le odobriti to odločbo, ki je imela namen, oteti mladino spridenosti in nepotrebnemu pačenju uma in sca. Sicer vse to je le pravljica, a v pravljici po navadi nij nič resničnega.

91. dalje v br. (idem) 15
18.2

priliki mej pridne uboge šolske otročice. In tako se naredi veselje ubogim staršem, da svoje otroke raji v šolo pošiljajo, pa tudi otroci imajo radost, da se priliježe uče in da raji v šolo hodijo. Gotovo je tako društvo lepa, dobrodušna, da prav, krščanska naprava. Nobenega skoro nič ne velja in vendar se ž njo veliko dobrega stori. Nij čuda tedaj, da na Štajerskem skoro nij kraja, kder bi se sold za šolo ne nabiral in celo v malih mestih se nabere v enem letu 4—500 gold., tako da se o zimskem času 50—60 otrokom zimska obleka napravi in učila nakupijo.

Na Kranjskem sta vrla učitelja, g. Ivan Lapanje i g. Feliks Stegnar, prva v Idriji tako društvo osnovala in prav dobro se je oponeslo. Vendar se je pokazalo, da Idrija nij pravi kraj za tako napravo, zato se je društvo pretečeno leto v Ljubljano preselilo, kder je pod imenom „Narodna šola“ svoje delovanje pričelo; v 4 mesecih je nabralo čez 500 gld., za katere je mnogo učil nakupilo i mej uboge šole razdelilo.

Čas je menda, da tudi na Goriškem obudimo k živenu tako lepo napravo. „Narodna šola“ je g. dr. Lavriča v Go.ici za svojega poverjenika izvolila in mu tudi eno pušico poslala, katero je gospod doktor v goriški čitalnici obesil. In glej, v malih duh se je v njej nabralo okoli 6 gld. brez vse agitacije. Za ta denar se je napravilo 10 drugih pušic, katere se bodo te dni v več kraje na Goriškem razposlale, da se bodo zbirali sold za šolo.

Nabranega denarja mi goriški Slovenci, se ve, da ne bomo v Ljubljano „Narodni šoli“ pošiljali, nego porabili ga bomo v podporo slovenskih ljudskih šol na Goriškem.

Vas pa, vrla rodoljubi, katerim je kaj na tem ležeče, da se povzdigne naše ljudsko šolstvo, poprimite se te stvari, nabirajte marljivo sold za šolo, pa agitujte za to, da ga bodo tudi drugi pridno zbirali. Pomagali bomo s tem pridnim pa ubogim šolarjem i šolaricam, pa tudi revnejšim učiteljem in koristili tako narodu samemu, saj ljudska šola je podlaga njegove sreče, njegovega naobraženja, njegovega blagostanja in vse njegove kulture.

Dopisi.

P. iz Gorice 10. mar. [Izv. dop.] (Dijaška beseda.) Naši vrla dijaki imajo uže dalje časa prelepo navado, da napravijo vsako leto enkrat besedo, pri kateri soldujejo same dijaške moči. Take besede so iz več ozirov koristne i zanimive. Prvič pokažejo ž njimi dijaki slaveč velike, za slovensko domovino zaslužne može svoje rodoljubje, svoje spoštovanje i čiščenje genijalnih duhov, kar se mladini tako lepo poda; drugič so nam dijaške besede porok, ka se naša vrla mladina ne zanima samo za znanost, ki jo uče šolske knjige, nego ka ima tudi čuteče srce za lepe umetnosti, za pozijo, petje i govorništvo; tretjič daje take slavnosti priložnost mladim gospodom, stoječim na prehodu v burno življenje, da se nauče lepega vedenja i kretanja, kakoršno se na svetu zahteva od vsakega izobraženega človeka, kakoršnega si pak priprost slovenski mladenič za svojega šolanja ne more vselej lahko pridobiti.

K besedam pa je treba vabiti, treba je goste sprejemati in tu pa tam s povabljenimi kako besedo izpregovoriti, treba je deklamovati, peti, igrati — in to vse človeku pomaga, da si pridobi tisto socialno omiko, ki tako dobrodejno loči naobraženega moža od okornega suroveža in ki je tudi v poznejših letih marsikateremu, (se ve, da poleg njegovih dušnih zmožnosti) lestvica, po kateri se propne do častnega mesta v človeški družbi.

Beseda, katero so napravili goriški dijaki 8. t. m. v naši čitalnični dvorani, je bila prav lepa; da, nekateri, ki so bili uže večkrat pri takih slavnostih, celo pravijo, da je bila najlepša mej vsemi besedami te vrste na Goriškem.

Program, katerega je uže zadnja „Soča“ priobčila, je bil tako okusno sestavljen, da dela dijakom i njih estetičnemu okusu vsa čast. Pevski del je obsegal 4 Nalvedove, 1 Jenkovo i 1 Maškovo pesen, tedaj samo kompozicije naših najboljših skladateljev. Pevski zbor pod vodstvom g. pripravnika Carlja se je prav dobro i pohvalno obnesel, čudili smo se posebno krepkemu i krasnodonečemu basu H. (g. Tomatu.) Nedžadov „Mili kraj“ je zbranemu občinstvu tako dopal, da ga je moral zbor ponoviti.

G. Kragulj (osmošolec) nam je z deklamacijo Preširnovega „Povodnjega moža“ pokazal, da je pridno i temeljito Frickjevo deklamatoriko študiral, pa tudi navode g. dra. Lavriča o govorništvu uspešno poslušal. Pohvala, katero je žel, bila je popolnoma zaslužena i pravica.

Igra „Novci za diplomu“ se je tako dovršeno predstavljala, da je pri občinstvu našla mnogo vesele pohvale i vzbudila veliko glasnega veselja. Vsi predstavitelji gg. Kragulj, Furlan (osmošolec), Simičič (šestošolec), Grgolet (pripravnik) i Golob (osmošolec), ki je imel tudi slavnostni govor, so se svojim izvrstnim igranjem pokazali, da so svoje naloge dobro premislili ter je potem tu li z živahnim veseljem predstavljali.

Vsi so do duše zaslužili pohvalo, s katero so je i povabljeni gosti i njih sodijaki odlikovali. Menim pa, ka ne bodem kratil hvale ostalim gospodom, če izrecno poudarim, da nam je g. Golob posebno dopal.*)

Predstavljal je strjca Cvičnika, katerega zvite študentovske duše opeharijo za lepe denarce, pa tako naravno, da smo našega tolminsko-cerkljanskega hribovca i poštenega slovenskega očanca stare korenine (mož si „špoga“ še kratko pipo, gobo i kresilni kamen pa rudečo marelo; pride v Prago, da bi videl tisti most, kder so „sv. Janeza v vodo vrgli“) kar živega pred soboj gledali.

Slavnost so s telegrami pozdravili: Luka Cvičnik iz Graden, ljubljanski pripravnik, ljubljanska viša gimnazija, g. Laharnar iz Trsta, Tržaški dijaki, lokavska čitalnica, njidovski svobodnjaci, Slovenci i Hrvatje iz Prage; osmošolci iz Novega mesta, gg. dr. Majtinger i prof. Zupan z Reke, slovenski vojaki iz Trsta.

Besede so se udeležiti razen dijakov tudi: gg. ravnatelj Schaffenhauer i Rajakovič, slovenski profesorji z gimnazije, realke i pripravnice pa mnogo slovenske inteligencije iz mesta in okolice.

Po dovršeni slavnosti so se podali dijaki viših razredov s povskim zborom k skupni večerji v gostilnico „pri zlatem angelju“, kder so se v družbi svojih učiteljev poleg zlate kaplje s petjem i prijateljskimi pogovori veselo zabavljali. Vsak pa, ki se je besede udeležil, mora priznati, ka je naša vrla mladina zbog svojega lepega, moškega vedenja vsej pohvale vredna.

Iz Trsta 8. marcija. [Izv. dop.] Veselice, katero je odbor v preteklem predpustu v čitalnici napravil, bile so vse prav lepe, dobro obiskane i prav zanimive. Imeli smo dve veselici s tombolo, eno z besedo i veliko ples; razen tega pa vsak teden dve plesni vaji. Najlepša i najbolj obiskana je bila veselica z besedo dne 8. februarja i vsi so se od nje z željo ločili, naj bi odbor precej zopet tako zanimiv večer napravil. Slišali smo pri tej priložnosti zopet našo zalo gospodičino Anko Kastelčevu ktera je izvrstno na glasoviru igrala i občudovali smo posebno njeno tehniko. Samo želeli bi bili, da bi nam bila kaj narodnega igrala, kar nam bolje k srcu govori. Kar pa smo pri njej pogrešali, dala nam je v veliki obilnosti druga krasna gospodičina Anka Mankočeva. Ko ona na oder stopi in z gosp. Massenbüchlerom izvrstno sestavljen venci najlepših narodnih pesnij z veliko občutljivostjo na citre igrati začne, bralo se je na licu vseh navzočih, kako močno je ona znala k srcu govoriti i popreje nezuane čute vzbuditi. Kaj takega nij nihče pričakaval od nje, ki se je prvokrat javno producirala. Kedar je končala, smo jo glasno pohvalili i ploskanje nj hotelo nehati, dokler nij zopet na oder stopila i nam igranje ponovila.

Pri tej priložnosti izrekamo tudi našo hvalo gosp. Massenbüchleru, kateri, akoravno nemškega rodu, je znal tako krasen potpourri slovenskih pesnij v prav kratkem času sestaviti.

Tudi naš pevski zbor, kateri se je po prestanku dveh let zopet zbral, se je ta večer pod vodstvom vrlega gosp. Dolinarja prav dobro obnašal. Vse nam je kazalo, da naša čitalnica še zmerom na dobrih nogah stoji i da potrebuje samo podpore i mladega duha, jo k novemu vaselemu živenu vzbuditi. Naloga mo se, da to bo sedaj temveč mogoče, ker je odbor uže krasno stanovanje v najbolje prikladnem kraju mesta v najem vzal, kamor se čitalnica uže 24. prihodnjega avgusta preseli. Tako se je, spolnila želja katero so udje v zadnjem občnem zboru izrekli i pričakovati smemo lepo napredovanje tukajšnjega narodnega živjenja. (Dalje prih.)

Politični pregled.

6. t. m. se je tedaj sprejela v državnem zboru postava o direktnih volitvah en bloc (na dehelu) s 120. glasovi proti 2. glasoma tržaškega Mörpurga i tirolskega Fedrigottija; mej onimi 120. je ogromna večina ultra-ustavovercev, potem 5 Dalmatincev; 2 rutenska kmeta, goriški Coronini, tržaški Pascatoni, kateri je na povelje grofa Andrassy-a moral glasovati za ono postavo, nadalje dveh Istrijanov i par Bukovincev.

Poljaki so precej, ko je prišla na dnevni red volilna reforma s protestom odšli; imenovali so to postavo ustavolom, vsled česar se zamore z gotovostjo soditi, da ne pridejo v po novi postavi sestavljen državni zbor. S Poljaki je odšel tudi Črne; a čitalo se je v nemških listih, da bo on precej po končani debati zopet udeleževal se sej drž. zbora, kar bi bila zopet nedoslednost i bi kazalo, da se Črne vendar še nij popolnoma odpovedal ustavoverni politiki. Bomo videli!

*) Pa je vendar kratite, g. dopisnik! Zakaj ne omenite pri vsaki igri potrebnega ipod cdrom čepčega, nobenega učilka ne imajočega — šepetalca? Pohvalimo naj ga pa za to mi in to storimo s tem, da povemo, ka ga ta večer — prav nič nimjo slišali!

Klub dalmatinskih narodnih dež. poslancev je v večih listih energično protestoval zoper postopanje onih 5 dalmatinskih drž. poslancev; ta jasna nezaupnica bo menda vendar enkrat primorala one ustavobežneže, da se odpovedo poslanstvu i ne zlorabijo več svojih mandatov. Sicer pa je po vsej Dalmaciji razdraženost velika i vsi hrvatski, pa tudi italijanski listi te izdajice ostro oštevajo, — nezaupnic dobe na cente.

Zdaj sklepa drž. zbor o novem volilnem redu i v gospodski zbornici pride te dni do debate o volilni reformi; sliši se, da bo v gospodski zbornici ta postava našla močno opozicijo.

Državni zbor bo uže po najnovejših oficijoznih vestih meseca maja začel svojo drugo letošnjo sesijo; vlada hoče namreč tujcem razstaviti tudi naš parlament; lep pojem bodo dobili tujci o našem ustavnem živenu, če bodo videli polovico praznih klopi i izvedeli uzroke te praznote.

Zadnje tedne je proces Skrejšovskega bil na površji političnih razgovor. Sodnija je dela Skrejšovskega v preiskovalni zapor, kder je uže 210 dnij; obdolžen je bil sleparije, da je namreč erar prikrajšal za davek od inseratov v praški „Politiki“; dohodki tega lista so bili več časa pod sekvestrom i vkljub temu nij mogel erar priti do plačila; zatožba je tedaj Skrejšovskega obdolžila, da je on lastnik i izdavitelj „Politike“, pa da je namesto sebe druge figurante postavil, sam pa sekvestratorje za nos vodil i jim odtegnil mnogo dohodkov. Inseratni dolg „Politike“ je bil sicer kesneje poplačan, a politični uzroki so veljevali, deti Skrejšovskija, glavnega agitatorja i talentiranoga, pa energičnega i bogatega moža pod ključ, zlasti pa zdaj, ko je šlo za tako važno reč, kakor je volilna reforma. Oni teden je bila konečna obravnava, trajala je 7 dnij, pride so vse ali v korist Skrejšovskega, ali pa tako konfuzno govorile, da nij bilo mogoče obveljaviti dokaza s pričami; potem pa je še Skrejšovski v mojsterskem govoru zatožbo tako razrušil i on i njegov zagovornik dr. Klauđi sodišče tako podučil i prepričal, da ga je nekrivega spoznalo. Kakor se vidi iz vsega je imel pa proces politične težnje i dr. Klauđi ima, kakor se sliši dokaze v rokah, kateri močno kompromitujejo sedanje ministerstvo.

Tisti dan, ko se je publicirala razsodba proti Skrejšovskemu, je bilo pred sodnijo na tisuče ljudij zbranih, vsa praška posadka je bila pod orožjem, kakor da bi se bilo bati kake prekucije; ko je ljudstvo slišalo, da je Skrejšovski nekriv spoznan; je v dvorani i na ulicah zagrmelo: „Slava Skrejšovskemu!“ telegrafovalo se je na vse vetrove i od vseh krajev je dešlo neštevilno častitilnih telegramov „Politiki“ i drugim českim listom; po celem Ceskem je vladalo veselje čez to novico; dokaz to, da Skrejšovski mora biti v istini jako upliven i časten mož, pa tudi dokaz, da se ga ministerstvo jako boji. Vkljub temu, da je nekriv spoznan, ga še zmerom nočejo spustiti iz ječe, ker je državni pravdnik rekural proti razsodbi prve instance; Skrejšovski pa je tudi rekural, ker mu nagili razsodbe nijso po godu. Ko bo vse dognano bomo morda zvedeli, kako daleč seza strast ustavovercev i ali se postave v Avstriji še kaj speštujejo.

Igralna društva.

Na mnoga vprašanja zaradi pravil igralnega društva, odgovarjamo menda najbolje s tem, da ja v svojem listu natisnemo i tako vsem na enkrat odgovorimo, ki so se do nas v tej zadevi obrnili; morda se potem osnujejo taka društva po mnogih krajih i da se s tem zapró duri dunajskim i tržaškim sleparjem. Evo Vam tukaj kratka pravila:

§. 1. Vsak družabnik ta kot prvo vplačilo 10 gld. (tudi 5 gold.); p tem pa vsaki mesec po 2 gold. (ali 1 gld.)

Vsak družabnik dobi bukvice v katere mu upravnik potrjuje vplačila; dobro je, da so v bukvicah tudi tiskana ali spisana pravila.

§. 2. Tisti družabnik, ki ne plača mesečnin 3 mesece zaporedoma,jenja s prvim dnevom četrtega meseca uživati pravice družabnika; s takim družabnikom se obračuni ter se mu izplača vplačanemu denaru primeren delež na lože, ki se v blagajnici nabajajo.

Ta delež se izračuni tako-le: „A“ je vplačal dve mesečnini, tedaj s prvom vplačilom vred 14 gold; ker pa nij plačal uže 3. mesečnin, se izbrše. Društvo šteje na pr. 20 udov. Pogleda se v knjige, koliko je

zračalo premoženje do konca tistega meseca, ko je „A“ zadnjič plačal mesečnino; najde se, da je do tiste dobe vplačalo 20 družabnikov 280 gold., za katere je odbor kupil 3 loze in ostalo je v blagajnici gotovine 10 glid. Vrednost lozov se računi po kurzu tistega dne, ko je A. jenjal biti ud društva; kurz je tista cena, po kateri se tisti dan lahko prodajo lozi v Gorici (ali v Trstu.) Po tej ceni so na pr. omenjeni 3 lozi vredni f. 260. kateri znesek in gotovina 10. gold. se razdeli na 20 delov in pokaže se, da pride na vsak delež 13 f. 50. in da tedaj „A“ iz blagajnice toliko dobi.

Ta znesek se „A“-u izplača precej, če je toliko denara v blagajnici; če ne, pa mora izključeni ud toliko časa čakati na izplačilo, da dohajajo mesečnino. Na enak način se izplačujejo deleži prostovoljno odstopivšim, ali pa naslednikom umrlih udov.

§. 3. Vsa društvena opravila vodi odbor 3. udov, kateri zastopa društvo v vseh zadevah, za katere je po §. 1008. državlanskega zakonika potrebno posebno pooblastilo.

Odbor izvoli izmed sebe raynatelja in opravnika; odborniki poslušajo brezplačno; pa vendar se povrnejo upravniku vsi stroški storjeni v društveno korist po sklepu odborovem. Odbor je odgovoren občnemu zboru in mora njemu vsako leto enkrat, če četvrtina udov zahteva, tudi večkrat natančne račune položiti in premoženje izkazati.

Tudi nakupuje odbor loze ali druge vrednostne papirje, gledé kakovosti teh papirjev pa se mora zmerom ravnati po sklepih občnega zbora.

Po takem načinu ukupljene papirje hrani predsednik; a on mora izročiti natančen izkaz in potrjilo onih papirjev upravniku, kateri zopet mora dati prepis izkaza vsakemu udu, ki bi ga zahteval.

§. 4. Občni zbor se sklicuje vsako leto enkrat in sicer tisti mesec, v katerem se je začelo društvo, izvanredno pa mora odbor sklicati občni zbor, če ga zahteva tretjina udov.

Da se zamore sklepati mora biti navzočno nadpolovično število udov. Sklepa se z večino glasov; pri enakosti glasov razsodi glas predsednikov.

Ker zamore imeti 1 ud tudi več deležev, velja vsak delež 1 glas; pa noben ud ne sme imeti čez 4 deleže.

Občni zbor jemlje na znanje sporočilo odborovo, pregleda letne račune, voli odbor, sklepa glede kakovosti in števila lozov in družih papirjev, ki se imajo ukupovati v prih. letu; voli, če je potreba, 3 pregledovalce računov, razsodi o preprih mej družabniki in sklepa ob vseh zadevah, ki niso prevideno v pravilih.

§. 5. Dobitke sreček, ki ne znašajo saj 500 gold. in obresti raznih papirjev se ne razdeljujejo mej ude, ampak se porabijo za nakup novih efektov (vrednostnih papirjev). Veče dobitke se primerno razdelé, a pred vsem se iz dobička nadomesti ona srečka dobitka.

§. 6. Na zahtevanje 2/3 udov, se društvo razide in premoženje razdeli; če pa zahteva samo polovica udov kaj takega, se z njimi ravna v zmislu §. 2, in sicer se jim izplačajo deleži v obrokih, tako da vsak izstopnik dobi vsaki mesec na svoj delež iz vplačanih mesečnih enak in proporcionalen znesek, da morajo vsi izstopniki enako časa čakati na popolno izplačilo.

§. 7. Občni zbor lahko sklepe, da se ne vplačujejo več mesečnino; enako zamore ta pravila preurediti; a zmerom le tedaj, če so 3/4 vseh udov navzočne in če od navzočnih 3/4 udov 2/3 glasujete za preureditev.

§. 8. Če kedo preda svoj delež, mora to odboru naznaniti, da to prodajo vknjiži in delež na novo ime prepíše; koliko deležev zamore imeti vsak ud, odločuje §. 4.

§. 9. Vsi deležniki se v preprih podvržejo razsodbi odbora v prvi instanci; če jim ta ne ugaja, smejo apelovati na občni zbor; proti razsodbi občnega zbora pa nij več nobene pritožbe in se podvržejo vsi udje njegovi konečni razsodbi.

To so tedaj glavne točke pravil za igralno društvo, katere se pa lahko tu in tam po razmerah kraja preuredé. Naj pa še omenimo, da igralna društva ne smejo šteti toliko udov, kakor druga društva, zadosti jih je 20, ali k večjemu 40, ker če jih je več, se dobički preveč razkupijo in vsak ud prav malo dobi. Na enak način se dajo osnovati tudi društva za narodne papirje, kakor na akcije „Slovenije“, narodne tiskarne“, in družih narodnih zavodov; vsakteri bi rad imel kak naroden papir, pa ga ne more ukupiti; a po mesečnih ulogah vendar lahko v teku prvega leta pride do takih akcij, katere društvo zaporedoma kupuje in kadar jih ima toliko, da pride na vsakega uda po ena, jih razdeli; interesi, katere društvo dobiva na take papirje, ostanejo v društveni blagajnici za nakup novih akcij.

Na tak način je mogoče vsakemu tudi manje premožnemu udeležiti se narodnega napredka na gmotnem polju.

Pri nakupovanju sreček, ali lozov je pa to gledati, da so ti papirji dobri in zadosta zavarovani; mi nasvetujemo sledeče efekte: posojilo od leta 1854, velja loz f. 99; posojilo leta 1860 velja 1/5 loz f. 123, posojilo od leta 1864, velja loz f. 147.; potem lozi

kreditne banke (Credit-Loose) po f. 188., lozi posojila tržaškega mesta po f. 118. itd. Vsi ti papirji so dobro zavarovani in nekteri izmed njih dajo tudi obresti, najboljše papir so lozi od leta 1860.

Na noge tedaj, bratje, združujta se in varčni bodite, kajti narod, ki zna hraniti in si opomore gmotno, postane tudi zaveden in politično neodvisen.

Če kedo potrebuje še kakih razjasnil, naj se obrne do nas; mi vsakemu radi po mogočnosti pomagamo z dobrim svetom.

Razne vesti.

(Sold za šolo.) Z ozirom na vvodni članek „Narodna šola“ prosimo tiste domoljube v večih krajih na Goriškem, kateri bi radi prevzeli nabiranje solda za šolo, da se v kratkem oglašé pri g. dr. Lavriču, ali pa pri uredništvu „Soče“. Poslale se jim bodo potam pušice z napisom: „Za narodno šolo na Goriškem“ i priložila se tudi društvena pravila. Domoljubi! Pomislite, kako važna za omiko slovenskega naroda je ljudska šola; pomislite pa tudi, koliko otrok v naših hribih in na Krasu šolo za tega delj zanemarija, ker jim starši ne morejo kupovati potrebne obleke in najpotrebnejših učil! Glede na vse to se nadajamo, da se bode našlo na Goriškem mnogo tako vrlih mož, ki bodo nabiranje šolskega solda prevzeli, pa tudi na stotine takih, ki bodo več nego en sold za šolo darovali!

(Razpisana služba.) Na viši gimnaziji v Gorici je do 10. aprila razpisano mesto učitelja za klasično jezikoslovje.

(Banka Slovenija) je kupila od gospoda M. Žvanuta hišo št. 160 pri ljubljanskem kolodvoru za f. 10.009, v kateri je bila nekdanj mazilna tovarna (Schmierfabrik). Banka Slovenija je tedaj lastnica štirih hiš v Ljubljani.

(Kmetijski podučljivi govor) v Rifenbergu bo dne 19. marnija, to je na sv. Jožefan dan pop. po končani službi božji. Govoru predmet bode: 1.) Važnost dobrih kletij in skrb za vino v kleti. 2.) Sredstva za povzdigo sadjereje. Opominjamo p. t. občinstvo v Vipavskega, da se v obilnem številu udeleži tega kmetijskega zbora.

(Pravila igralnega društva) smo danes natisnili na drugem mestu in s tem gotovo ustregli željam naših čitateljev. Kakor slišimo se namerava ustanovitev takih društev v Gorici, Trstu, v Proseku, v Sezani; Osnovana so uže taka društva v Vipavi in Ajdovščini in sicer 4; in v Kanalu 1. Nadejati se je da ta vzgled kmalo poznamejo tudi druge večje občine na Goriškem.

Iz urednikove listnice.

G. Kraš, v Ljublj, gg. St. i Ž., g. M. Mil. v Zg.: Oprostite, danes vaših dopisov nij bilo mogoče natisniti; pridejali bi bili listu prilogo, pa je tiskarnica tako z delom preobložena, da je nij mogla izgotoviti.

Bratje Kahnemann

v Gorici na Travniku, št. 286,

V PATERNOLLI-jevi hiši

dobé te dni bogato zbirko mašin za šivanje:

1. WHEELER & WIMSON s polu-tružico;
2. „ „ s tružico za premikati v podobi cilindriških damnih miz za pisarije;
3. WHEELER & WILSON za navadno tružico;
4. HOWE & BAECKER za družine in obrtnijska dela;
5. GROVER & BECKER za obrtnijska dela;
6. SIEGER za družine;
7. ročne mašine z dvojnimi šivoni na veržico in za štepanje.

Tudi imajo v zalogi mašinske nitke, svilne nitke, olja za mazanje in prevzamejo vsakovrstne mašine v popravo.

Ob enem opozorujejo čestito občinstvo na njih bogato zalogo izdelanega perila za gospode in gospoje. Naročila se takoj izpeljejo in prav natančno in vestno.

Pri balah za neveste se dobi vse po nižji ceni in odbije se še primeren rabat za nevesto.

AL. R. ROJIC,

doktor medicine in ranoceljtva, magister porodostvoja in za oči naznanja, da se je preselil

ZA MESNICE.

(Contrada maceili.) št. 28.

Ordinira na domu od 9. do 12. ure dopoldne.

Liebigov izvorni Kumis-ekstrakt,

od dunajske zdravniške oblasti kot posebno zdravilo priznan in od krakovske učene družbe posebno priporočan, po večih medicinskih avtoritetah poskušen in valed pisem in sprical kot izvrstno zdravilo priznan, zdravi prav hitro sledeče bolezni:

Jetiko, tuberkulozo, sušenje hrbtnega mozga, kašelj s krvjo, želodečni in črečni katar, sušico, asthma, škrofeljne, pomanjkanje krvi, histerijo, slabotnost trupla in živcev.

Cena 1 steklenice f. 1. Dotične knjige se dobe brezplačno. Odpošilja ga v zunanje kraje

Glavni zalog (General-Depot) bel A. Steinkamp, Wien, Schleifmühlgasse N. 20, Glavna zaloga na Dunaji v lekarnici Weiss, Tuchlauben 27.

BANKA „SLAVIJA“

ktera se sedaj uže sme prištevati najrazširjenjšim enacim zavodom v avstrijsko-ogrskih deželah, zavaruje:

- I. dohodke,
- II. določene istine za doživetje i smrt,
- III. istine upisane v vzajemna podedovanjska društva;
- IV. poslopja i premakljivo blago zoper škodo po ognju.

Ta zavod slovenskemu občinstvu na novo priporočati, reklo bi se vodo v morje nositi, kajti banka „SLAVIJA“ si je se svojim solidnim postopanjem, redovitim preiskovanjem i vestnim povračanjem škod pridobila v vseh vrstah slovenskega občinstva obilo prijateljev. Obračamo samo pozornost na „posojilne oddelke“

ktere je banka „SLAVIJA“ ustanovila, da bi delavnim rodoljubnim Slovanom pripomogla do lepše prihodnosti. V ta namen daje posojila za „kavcije“ in na „osebni zaup“ (kredit.)

Posojila za kavcije daje banka „SLAVIJA“ takovim v državni ali privatni službi stoječim uradnikom, kateri so definitivno nameščeni; posojila na osebni zaup po vsaki osobi, ktera se z gotovim, ne menečim se letnim dohodkom izkazati zamore.

Banka „SLAVIJA“ se je pri vseh Slovanih avstrijsko-ogrške države neobmejeno zaupanje pridobila, kar je vsakakor veselo znamenje od dne do dne vzraščajoče slovenske vzajemnosti.

Kedor bi hotel o katerikoli zadevi z banko „SLAVIJO“ v dogovore stopiti, naj se blagovoljno obrne na njeni glavni zastop za slovenske dežele, ktere pisarne so v špitalski ulici v Ljubljani.

Jozip Kristan
glavni zastopnik.